
Giv dem Lov til at dø!

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Giv dem Lov til at dø!

4

Giv dem Lov til at dø!

Giv dem Lov til at dø!

Giv dem Lov til at dø!

Af Sognepræst Kaj Munk

JP.d.13.8.1939[1]

SAA ER DET kommet dertil igen, at Aviserne i nogle Dage har kunnet løbe over med Beretninger om en lille Piges gaadefulde Forsvinden og Gaadens Opklaring i et Resultat, som alle havde frygtet, og som ikke kunde være synderligt værre. Og ens Hjerte krymper sig ved Tanken om, hvad dette unge Liv har maattet igennem, til det ad grufulde Veje naaede den strenge Udfrielses naadige Maal. Der maatte ogsaa være noget i Vejen med det naturlige Menneske i En, om man ikke som en Førstereaktion kendte til Afsky og Forbitrelse mod den Afartning af Racen, der kan lægge Hænder til en saadan - vi vil ikke sige Bestialitet, for det vilde være Synd mod Dyrene; snarere vilde vi, ja, hvad vilde vi sige? En saadan Handling ligger udenfor, hvad der findes Ord for; Sproget, som er skabt af Sundhed, kvier sig for at anerkende Eksistensen af saa livsforvrænget Perversitet; det griber for Menneskets Æres Skyld ud i det ikke-eksisterende og taler om Udaad, Ugerning - om Umenneske, Udyr.

Og Mennesket selv værger sig ved Synet af "Umennesket", mod denne frygtelige Forvrængning af sig selv, og dekreterer dette Syn som ikke-eksisterende. Sagt med eet Ord: Lynchning. Da de faktiske Forhold nu om Dage i dette Land medfører, at man ikke kan "komme til", og da Pennen er et Vaaben, som staar til de flestes Raadighed, vil Lynchningen konverteres til et Aviskrav fra utallige Læsere om Dødsstraffens Genindførelse i Danmark. Ved Opklyngning i Lygtepæl er Begrundelsen af saadan et Skridt ingen. Der er nemlig ikke Tid til at begrunde. Der er ikke Tid til andet end Handling. Den Handling, der hedder Reaktion. Og som er saa instinktmæssig som Forbryderens, men adskiller sig fra hans i at kunne kaldes sundt instinktmæssig. Men naar vi lyncher i Avisen, maa vi give Grunde. Hvorfor Dødsstraf? Jo, siger Folk, Liv for Liv; det er ikke mere, end hvad saadan en Fyr har fortjent; og vi vil have Sikkerhed for vore Børn; hvad har vi et Samfund til, om det ikke skulde sørge for, at Smaabørnene har Fred, frem for at Forbryderne har det?

Ak ja, Blodhævnen er en ældgammel Forsøgsmetode i Menneskehedens Retsliv. Naar Bordet slaar Barnet, saa slaar Barnet Bordet. Vi er født med den Forestilling, at det kan nytte at hævne og straffe. Kan det da ikke det? Det er der ingen, der ved nogen rigtig Rede paa.

Men der er et Par Ting, det er værd i Sindighed at betænke. Danmark er meget "human" i sin Straffelovgivning, men dog ikke overbefolket med Mordere og Skændere. Der sker ingenlunde flere Legemsforbrydelser her end i de Lande, hvor Løkken strammer, og hvor Øksen klapper, hvor Stolen brænder, og hvor der kommanderes: Fyr! Legemsforbrydelserne tiltog heller ikke her i Landet, da Bødlen blev sat paa Pension. Overhovedet er det vanskeligt at tænke sig, at et betændt Sind, der er kommet til at staa i Flamme, pludselig skulde kunne afblæse sit brændende Begær ved en nøgtern Overvejelse af en Straffelovs

Paragraffer. *Fiat justitia, pereat mundus*, hedder det efter Sigende hos Jurafanatikerne: Retfærdigheden skal ske Fyldest, om saa Verden skal forjaa. Hvor meget mere maa det saa ikke buldre i den ophidsede Forbryders Sind: *fiat injustitia, pereat mundus*, ¶: jeg maa have min Tørst slukket, hvad jeg saa skal lide bagefter. Hellere henrettes i Morgen end brænde ihjel i Nat! *Navigare necesse, vivere non necesse*: det er nødvendigt at sejle, men ikke nødvendigt at leve. Vi tror saaledes ikke, at Dødstruslen er et nødvendigt Middel for Samfundet at værges sig med; vi betvivler endog, at det overhovedet er hensigtsmæssigt. Og naar vi er kommet over vor første Indskydelse, Panikken, vor uoprindelige og for saa vidt naturgivne Trang til at lynche, bliver der jo Plads til Overvejelser. Hvad er en Forbryder egentlig? En Postmester er en Mand, der hver Dag sidder og stempler Breve, en Malkepige er en Pige, der hver Morgen og Aften gaar til sine Køer. Men en Forbryder - ja, det er en Fællesbetegnelse for en alt for forskelligartet Gruppe Medmennesker; de fleste af dem har dog ikke deres daglige Erhverv ved at begaa Lovovertrædelser. En Seksualitetsforbryder kan være en Person, der ejer de skønneste menneskelige Følelser, er en kærlig Søn, en trofast Ægtemand, en eksemplarisk Far, men ved en eller anden Lejlighed bliver han overfaldet og overvældet af noget, han maaske end ikke anede, han havde i sig. Han forøver sin Forbrydelse, faar maaske Held til at skjule den og er atter for lange Tider, kan hænde for Livstid, et Menneske som vi andre. Der var et Øjeblik, da han var anderledes end vi andre, og efter det Øjeblik faar han Navn; hvad han var i hele sit øvrige Liv, det tæller ikke med.

Ja, ja, men saadan er det nu engang, baade i ondt og i godt. Niels Ebbesen var kun en halv Nat Danmarks Redningsmand og i sine alle andre Nætter en ganske almindelig jydsk Herremand, men dog Danmarks Redningsmand i alle kommende Aarhundreder. Omvendt: har et Menneske gjort en Forbrydelse, saa er det Menneske en Forbryder, ihvad det saa iøvrigt er og har foretaget sig.

Indrømmet, men jeg lader mig dog stadig ikke aftrætte dets Menneskenavn. Og naar som sagt min Lynchningsreaktion har lagt sig, og jeg har gennemført Fortvivlelsens Medlidenhed med Offeret, saa vaagner der ogsaa hos mig en ikke mindre fortvivlet Medlidenhed med det Kar til Vanære, der øvede Skændslen og Ondskaben og nu sidder krumsluttet under Menneskers og under sin egen Dom og velsagtens ingenting forstaaer af det hele. Oh, Strindbergs kvalfulde Hjertesuk: Det er Synd for Menneskene, at de er onde.

For selvfølgelig er det ogsaa Synd for Forbryderen - at Forbrydelsens Sygdom er slaaet ud i hans Kød og Blod. En Abnormitet ved en Kirtel hos ham maa afsondre den Lyst, der for os andre er aldeles uforstaaelig og ene forfærdende. At forstaa er at tilgive, men at tilgive er ikke at lade staa til. Vi kan ikke nøje os med Skulderklap og Medfølelse og Hospitalsindlæg saa lidt som med Lynchning. Syge Mennesker maa hjælpes, og der er Sygdomme af en saadan Art, at kun Døden kan bruges imod dem.

En Mand, der i et af ham selv ubevogtet Øjeblik kan komme til at skænde et 7 Aars Barn og bagefter kvæle det med sine Hænder - jeg kan ikke se rettere, end at et kristeligt Samfund maa sige til ham som saa: Skyld eller ikke Skyld, det Spørgsmaal skal vi ikke dømme i; det maa blive en Sag mellem Gud og dig; men vi Mennesker maa nu engang bære Ansvaret for vore Gerninger og tage Følgerne efter dem, uanset om vi er Skyld i dem

eller ej; og efter dette kan vi ikke saa godt have dig mellem os mer; vi vil ikke hævne os paa dig, vi tør daarligt nok sige, vi vil straffe dig; men baade af Hensyn til dig selv og til os er det bedst, at du bliver slettet ud. Du kan ingen Glæde have af et indelaaset Liv med Mindet om din Udaad klæbende ved dine Hænder Dag og Nat. Og vi vilde blot have Bevidstheden om at give dig Helvede i Stedet for Døden. Derfor sletter vi dig nu ud af Menneskeheden, som sagt ikke for at gøre dig ondt, men fordi dit Liv er blevet saa forfejlet, at det vilde være urigtigt at forlænge det mere. Vi vil vise dig den Naade og have det Mod at befri dig fra dig selv og give dig ganske over til Gud. Brug saa de Timer, du har tilbage, til at forberede dig paa at møde ham, der vil være dig en visere Dommer, end vi kan være det.

Kristne Mennesker har indvendt, at vi har ikke Lov at tage hverandres Liv, men at ogsaa vi blot bliver Forbrydere, hvis vi indfører Døden igen som et Middel i Statens Haand. De føjer gerne til, at man afskærer den Dødsdømte Muligheden for Omvendelsen i Løbet af 10 eller 20 Aar. Hertil er dog at svare, at den Alvidende maa jo vide, om den Dømte vilde have omvendt sig i Fængslet før den naturlige Død, og vil ikke straffe ham for Uomvendthed, hvis Skyldten er vor, for at han ikke naaede saa vidt. Og ”Øvrigheden bærer ikke Sværdet forgæves.” Kærlighedens Gud vil ikke bifalde, at vi hensætter en Lidende i et livslangt Tartaros hellere end at indanke Sagen for Ham.

Dødsmaaden? Lad den Dømte faa at vide, at hans Død er besluttet, og at den vil ske inden for en kortere Frist. Han skal ikke snydes ind i Evigheden. Før ham straks ind i Dødscellen og lad en Præst, der kender noget til baade Gud og Mennesker, besøge ham daglig, og saa en Nat, naar han sover, luk saa Gassen derind. Saadan er det rimeligst, forekommer det mig, for Tiden her i Danmark. Den Tid, der banker paa vor Dør, vil næppe faa Tid til saa meget Hensyn og Omstændelighed.

Maaske vil der forefalde Tilfælde, hvor den Dødsdømte selv ikke forstaar, at der sker ham en Naade. Det gør jo ikke saa meget, naar blot det er det, der sker.

Kaj Munk